

§ 128 Friare församlingstillhörighet

CONNY TYRBERG:

Jag representerar utskottet. En liten kortversion lyder: Utskottet har haft att behandla motion 2011:36, där en friare församlingstillhörighet föreslås, samt motion 2011:83, där det föreslås att varje tillhörig ska få bestämma vart en del av kyrkoavgiften som man betalar ska gå, kanske till en annan församling än hemförsamlingen, exempelvis där man har sommarstugan. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Varför då? I lagen om Svenska kyrkan står att en församling består av de personer som tillhör Svenska kyrkan och bor inom församlingens område, territorialprincipen. Det finns sedan länge med stöd av en särskild lagstiftning några få naturliga undantag från denna princip, de så kallade icketerritoriella församlingarna. En fri/friare församlingstillhörighet har diskuterats utifrån olika infallsvinklar vid flera tidigare kyrkomöten. En väsentlig del i diskussionen om friare församlingstillhörighet är att öppna för möjligheten att väljas till uppdrag i andra församlingar än där man bor.

Den här möjligheten verkar nu kunna komma genom det förslag som kommer från strukturutredningen. Förslaget innebär att man ska kunna väljas till uppdrag i en annan församling inom pastoratet där man bor. Utskottet menar att många av de problem som förknippas med nuvarande ordning kommer att få sin lösning vid ett genomförande av förslagen från strukturutredningen.

En förutsättning för att staten kostnadsfritt ska hjälpa till med uppbörden är att det kan inordnas i nu gällande uppbördssystem. Så är det sagt från början. Detta betyder att om vi gör avvikelser för församlingsarbetet som försvårar uppbörden, denna kommer att väsentligen fördyras och försvåras och det finns risk för ytterligare medlemstapp. Utskottet menar att det är viktigt att stå fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen kyrka/stat. Utskottet avvisar därför tanken om att kyrkan ska anhålla om en förändring av lagen om Svenska kyrkan.

Samma gäller för motion 2011:83, Förslag om att ändra kyrkoordningen så att kyrkoavgiften delvis kan tillfalla annan församling än den man är folkbokförd i. Det skulle enligt utskottet kosta mycket pengar och skapa en stor administration. Förslaget bör därför enligt utskottet avslås.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottet.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Jag yrkar avslag på utskottets betänkande och bifall till båda motionerna 2011:36 och 2011:83 och reservationerna 1 och 2. Detta utifrån, precis som det står i reservationerna, att när vi nu har fått en strukturutredning som – tror vi – kommer att ha ett annat och vidare församlingsbegrepp, är det viktigt med nästa steg. Alla goda ting är tre. Jag ska därför landa i Ydre för tredje gången i det här kyrkomötet under denna dag. Vi har nämligen varit där med den diakon som jobbar som präst, som var uppe först. Vi har varit där ifrån att *Stengrunden* har sina rötter i den steniga myllan, och jag har numera lärt mig att älska den bygden och bo där under stora delar av året, under sommarhalvåret. Men jag kan inte vara valbar i den församling som heter Norra Idre församling. Jag kan inte lägga en viss del av min kyrkoavgift där och lägga den andra delen hemma i Aneby.

Jag tror vi kommer att vara många som har den här dubbla förankringen. Vi lever och vi bor på ett helt annat sätt än vad vi har gjort tidigare, och vi har under detta kyrkomöte varit väldigt tydliga med att det är viktigt att få välja präst, det

är viktigt att få välja vilken kyrka jag vill ha min förrättning i när någonting väsentligt för familjen händer. Är det då inte dags att vi också får ta steget fullt ut och börja titta på hur vi ska kunna få en friare församlingstillhörighet? Därmed är ju också tekniken oss en vän. Ju mer teknik vi kan hitta vad gäller hur vi kan fördela strukturer av ekonomi, ju enklare kommer detta att bli. Jag kan också se utifrån den bygd jag kommer, att jag har vänner som är medlemmar i en fri-kyrkoförsamling och medlemmar i Svenska kyrkan och de ger kyrkoavgift till båda samfundet. Det är alltså inte krångligare än att man fyller i en blankett, där X ska gå hit och X ska gå dit.

Därför tycker jag det är viktigt att vi får fortsätta jobba med detta. Jag vet att Susann kommer att utveckla det här. Därmed yrkar jag avslag till utskottet och bifall till reservationerna.

SUSANN TORGERSON:

Ordförande! Jag blev nästan rörd när jag såg Conny Tyrberg stå här. Jag sa, att vi har stått här i 20 år. Nej, det är bara 19, sa Conny.

Man kan ju tycka att det är lite tjatigt att vi tar upp denna fråga gång på gång, men det händer faktiskt saker. Det har hänt en hel del nu. För det första är det så att man kan fråga vilken kyrkomedlem som helst, tror jag, och de tycker det är bisartt att den här frågan inte är löst. I kyrkomötet däremot finns det strikta regler och där är åsiktsskillnaderna väldigt partimässiga. Men om man frågar bland våra medlemmar, tycker folk det är jättekonstigt att man inte på något sätt kan vara medlem i en församling där man känner sin tillhörighet i gudstjänsten, där man är aktiv och där man vill lägga sitt engagemang.

Strukturutredningen har hänt under den här tiden. Om dess förslag går igenom, och det mesta tyder nog på det, kommer man att vara valbar inte bara i sin församling utan i hela pastoratet. Församlingen och församlingstillhörigheten kommer inte att vara den bas som den har varit hittills. Det blir pastoratet som blir det samlande begreppet för valbarheten. Det är alltså en stor skillnad. Men vi vill gå längre och nu på allvar utreda hur det ska bli möjligt att vara medlem och vara valbar även i ett annat pastorat. Vi som tror detta tror att vi har framtiden framför oss, men strukturutredningen är ett bra steg på vägen. Bravo.

I Tjechov-pjäsen Körsbärsträdgården, tror jag det är, talar en man om den stora olyckans år. Med det menar han det år i mitten på 1800-talet när livegenskapen avskaffades i det kejserliga Ryssland. Det året är ju till ända för länge sedan. Man kan ju travestera det här uttrycket här i kyrkomötet. Nu är det nämligen i stort sett bara socialdemokraterna och centerpartisterna som unisont ser en friare församlingstillhörighet som den stora olyckan. Det året kommer, var så säkra, när den friare församlingstillhörigheten blir verklighet. Ni har det året framför er, centerpartister och socialdemokrater. Ibland undrar jag hur det känns.

Jag ser fram emot den dag då tillhörigheten till Svenska kyrkan inte bara är en fråga om folkbokföringsort. Jag yrkar bifall till reservationen och till motion 2011:36.

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvänner! Jag hade inte tänkt gå upp och förlänga den här debatten. Vi har ju diskuterat detta många gånger, som sagt. Alla argument har framförts många gånger. Det har utretts ordentligt och det har inte skett några förändrade majoriteter. Jag måste ändå få kommentera det som Susann sa.

Jag ser framtiden an med tillförsikt, en framtid där vi har en fortsatt demokratisk, fungerande struktur och där vi har fattat rättssäkra beslut där vi har infly-

tande och tillsammans solidariskt delar på kostnaderna. Det kommer inte att förändras av det här. Argumenten blir inte bättre för att de upprepas gång på gång. Det är dessutom så att vi har en större majoritet i utskottet i år, eftersom flera grupper menar att det som var det stora problemet var valbarheten. Det är löst genom den här strukturutredningens förslag.

Jag yrkar med glädje bifall till utskottets förslag.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Jag tror precis som Susann att friare församlingstillhörighet är någonting som vi kommer att få. Jag tror också det är något som är helt nödvändigt. Det slaviska efterföljandet av skatteverkets bestämmelser om folkbokföring är inte hållbart. Det skapar en hel del problem.

Jag hör emellertid inte till dem som har reserverat sig till förmån för det här förslaget i år. Vi hade en stor debatt förra året i kyrkomötet och det var en mycket knapp majoritet som fällde förslaget om att utreda förutsättningarna för friare församlingstillhörighet. För mig är det här dålig timing helt enkelt. Jag tycker inte det här är rätt år att åter diskutera den. Dels ska vi inte bara upprepa motioner år ut och år in, dels är det ju inte förrän nästa år som vi vet vad strukturutredningen får för konsekvenser och vilka beslut vi fattar. Förslaget är lagt men vi har inte sett någon skrivelse. Först nästa år vet vi alltså om strukturutredningen löser upp en del av problemen och det är väl egentligen inte förrän något år därefter som vi kan se, om vi är nöjda med resultatet av de förbättringarna och om de stegen framåt har löst så många problem att vi kan lugna oss lite till, eller om vi måste driva på det här hårdare. Först nästa år alltså och kanske helst om två år ska vi ta den här frågan på allvar. Därför hör jag inte till reservanterna utan ligger på utskottets majoritetslinje i år. Jag har inte ändrat uppfattning i sakfrågan utan detta är bara fel kyrkomöte att ta det här beslutet i.

Alltså bifall till utskottets förslag.

SUSANN TORGERSON (REPLIK):

Men om man tycker en sak, tycker man väl det jämt och inte bara vartannat eller vart tredje år? Jag förstår inte din tanke. Det är inte tänkt att vi ska besluta i år att vi ska ha en friare församlingstillhörighet, utan vi ska be kyrkostyrelsen utreda den frågan och eventuellt ta kontakt med statsmakterna för att omformulera eller omdefiniera bosättningsbegreppet. Det är just därför att man håller på med det, och med all sannolikhet går strukturutredningens förslag om pastorat och församlingar igenom. Jag har inte hört någonting som talar emot det. Då är det inte konstigt om man börjar arbeta med den frågan. Jag tycker att en målsättning måste vara, att det händer något medan man lever och inte långt efter.

PER LINDBERG (REPLIK):

Den som väntar på något gott får vänta ytterligare ett år.

SOILI BRUNBERG:

Ordförande, ledamöter, biskopar och de som eventuellt orkar lyssna! Det är ju så att hoppet är det sista som lämnar oss. Jag motionerade 2007 eller 2008, jag kommer inte ihåg året, om eventuellt fler icketerritoriella församlingar. Jag hade en annan att-sats som alternativ. Den har jag skrivit nu också och tänkte, att när man ändå "eventuellt, ifall att" ska titta på det här, hoppas jag på att det någon gång händer något. Min att-sats lyder som följer: "Kyrkotillhöriga som tillhör nationella språkliga minoriteter kan välja församlingar där deras språkliga behov

kan tillfredsställas.” När jag läste utredningen nu och också Läronämndens yttrande fann jag, att det bara är skattemässiga orsaker till att man inte kan ändra. Det finns väldigt mycket viktigare saker än bara pengar i den här världen, och det borde gälla även kyrkan. Tack.

GEORG LAGERBERG:

Ordförande, kyrkomötesledamöter och biskopar! Är det inte märkligt att vi kan tala om medlemmen i centrum och samtidigt vägra den en rätt att välja var han eller hon vill höra hemma. Visst, vi är inte fria satelliter vare sig som medlemmar eller församlingar, utan vi är en del av en större helhet. Samtidigt går det inte att komma ifrån att den mest betydelsefulla verksamheten för de flesta är just på den lokala nivån, församlingen. I den verksamheten spelar enskilda personer, relationer, stor roll för olika medlemmar att känna sig välkomna, hemma och berörda.

Inom en församlingsverksamhet kan man inte stänga in människor och låsa fast dem. Man kan inte tvinga människor att verka i en miljö som känns fel. Det här är kanske också en generationsfråga. Vi i yngre generationer är vana vid att kunna få välja vad som känns rätt, välja var vi vill höra hemma, välja hur vi vill bete oss. Vi väljer hur vår pension ska placeras, vi väljer skola, vi väljer läkarmottagning, och kyrkan framstår nog för de allra flesta som mer och mer udda, som helt förhindrar byten till en församling som känns rätt för den enskilde medlemmen. Risken är till slut att en del väljer att faktiskt ta ett mer drastiskt beslut att helt lämna Svenska kyrkan. Vem vinner på det? Dessutom handlar ju inte motionen om fri församlingstillhörighet utan endast om att utreda hur en friare församlingsmöjlighet kan bli möjlig., En sådan utredning borde vara ganska okontroversiell.

Jag yrkar därför bifall till motion 2011:36.

BO HANSON:

Ordförande och närvarande! Jag yrkar bifall till utskottet. Det kan vara en otacksam uppgift att plädера mot friare församlingstillhörighet, men jag vidtar de rituella bugningar som hör till liturgin i den här talarstolen, nämligen ”jag är tacksam för utskottet”, ”jag gläder mig över dess utredning” och så vidare. Jag vill också buga för motionärerna. Jag tror på deras goda uppsåt men jag tror de gör en dålig riskanalys.

Vi har en fri församlingstillhörighet i väldigt många avseenden. Man får fira gudstjänst var man vill, ge sin kollekt var man vill, gå till bikt var man vill. Man kan göra det mesta, men man kan inte flytta sin rösträtt och sin avgiftsbetalning vart man vill. Om ni fick 10 procents avgift är det någon som vill vara friare och ha 20 procent. Det kan vara en församling som säger, att de vill ha rätt att välja vilket stift de ska tillhöra. Vad är det för gammalmodigheter att man måste höra till ett stift där församlingen ligger? Det finns alltid mer frihet att begära. Vad detta öppnar för är möjligheter för olika särgrupper att bilda kluster, att slussa ihop sig.

Jag vill inte vara medlem i den församling där jag har mitt fritidshus. Där ber kyrkoherden i den allmänna kyrkobönen när jag deltar i gudstjänsten att vi ska bli bevarade för muselmanernas mörker, han ber för biskopen av Rom – det var den förre påven Johannes Paulus den andre – och han ber att Gud ska hjälpa biskopen i det egna stiftet att komma till tro och leda sitt stift. Det är en frihet som jag inte längtar efter, att skicka en del av min kyrkoavgift till sådana ställen. Det finns alla möjliga friheter. Varför ska vi se till att särgrupper av olika slag ska samlas på ett ställe? Vi har full frihet att fira gudstjänst var vi vill och jag är tacksam att jag slipper fira gudstjänst i den församling där jag har mitt fritidshus. Jag far till en

annan församling. Detta är ett frihetsönskemål som är i god tro men får dåliga effekter.

Bifall till utskottet.

MATS HAGELIN:

Ordförande! Frågan om friare församlingstillhörighet har diskuterats i många kyrkomöten. Precis som i dag har debatterna blivit långa och många argument har också framförts både för och emot. Jag tror att det alltid är dags att göra allvar, och speciellt just nu, i den här frågan. Varför ska inte jag få välja min församling? Varför ska inte jag som lever i ett samhälle där valfrihet är ett honnörsord få välja församling? Det borde vara en självklarhet. Jag vill välja en församling där jag känner mig hemma, där jag firar gudstjänst eller deltar i annan verksamhet. Precis som Bo Hanson säger är det kanske möjligt redan nu att fira gudstjänst i vilken kyrka jag vill. Det går absolut bra. Man kan också vara med i de flesta aktiviteter i församlingar man inte tillhör, men kanske är det så att jag också vill betala min kyrkoavgift, i alla fall en del, till den församling där jag känner mig hemma och den jag vill tillhöra.

Jag vet precis som Susann Torgerson att det är många människor som längtar efter detta. Det är säkert så att Bo Hanson också kanske någon gång har haft en längtan efter att få tillhöra en annan församling, dock inte där han har sitt fritidshus, har vi förstått.

På tidigare kyrkomöten och även i dag har argumenten varit långa och många, både för och emot. Jag skulle kunna stå här nu och räkna upp ett antal som ni redan har hört, men det finns ingen anledning till detta och timmen är sen. Jag säger i alla fall att nu är det dags att göra något åt detta.

Därför bifall till motion 2011:36 och motion 2011:83. Det samstämmer ju också med reservationerna.

BISKOP ERIK AURELIUS:

Herr ordförande, vänner i kyrkomötet! Bifall till utskottets förslag. Jag vill fästa uppmärksamheten vid Läronämndens yttrande och jag har fyra saker på hjärtat.

För det första framhåller Läronämnden att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament – och till diakoni, kan man tillägga. För det andra finns det inga läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Det konstaterar Läronämnden med all rätt och räknar upp exempel på vad man i stället skulle kunna koppla den till. Men, för det tredje finns det praktiska skäl som talar mot en förändring. Det går nämligen inte att entydigt definiera undantag från folkbokföringsregeln. Hur många månader ska jag bo på mitt sommarställe för att få tillhöra den församlingen? Eller räcker det med en övernattningsnatt? Man behöver inte ha profetiska gåvor för att förutse, att undantagsregler skulle föranleda problem och irritation på kyrkomöte efter kyrkomöte tills alla sådana regler till slut försvinner.

Därför menar jag att det är viktigt att man har klart för sig redan nu att det gäller antingen helt fri församlingstillhörighet – då blir vi en föreningskyrka, det är en stor förändring av vår kyrkosyn – eller att vi behåller det som det är nu. Men om församlingstillhörigheten blir helt fri, kommer jag till den fjärde punkten. Då kommer Läronämndens slutkläm bort. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling. Annorlunda uttryckt: Man väljer inte sina syskon. Det är inte bara så att församlingen är till för mig och jag ska välja den

som jag väljer vårdcentral och teleoperatör och allt vad det är man känner för att välja. Det är också så att jag är till för min församling.

Därmed tackar jag för ordet och för alla tidigare ord jag har fått i kyrkomötet. Tack.

NILS GÅRDER:

Ordförande! Biskop Erik Aurelius har egentligen nämnt det mesta av det jag skulle ha sagt och dessutom på ett bättre sätt. Därför ska jag avstå ifrån att försöka nämna samma sak på nytt.

Jag ska koncentrera mig på en fråga som togs upp här, nämligen risken för att människor skulle lämna Svenska kyrkan på grund av att vi har en princip om en territoriell församlingstillhörighet. Jag tror att det är precis tvärtom. Som jag har nämnt förr – och det vet vi från den utredning som gjordes för något år sedan – tror jag att denna sak berör en mycket liten grupp människor, som är mycket kyrkligt aktiva och som vill knyta sin församlingstillhörighet till någonting som grundar sig på något annat än att de bor där. För de flesta skulle frågan utlysa en tveksamhet hur man ska ställa sig i det här valet. Jag tror tvärtom att det är så, att om det blir uppfattat att den som bara är medlem där han eller hon bor är en omedveten och okritisk kyrkomedlem som nu måste ta ställning till sin församlingstillhörighet, så ökar risken betydligt mer för att personen i den frågeställningen skulle komma till slutsatsen att ”jag inte vet till vilken församling jag ska höra, jag kanske inte har anledning att tillhöra kyrkan överhuvud taget”.

Jag tror därför att en ändring av det slag som här föreslås tvärtom skulle öka risken för ett betydligt större utträde ur kyrkan. De skulle nämligen också, som har nämnts nu av flera, mycket mer se kyrkan som en föreningskyrka. När Susann Torgerson talar om att tiden för förändring snart är förbi, skulle jag snarare säga att den våg av föreningskyrklighet som präglade vårt land och jämförbara länder under nu kanske ett och ett halvt sekel snarare den har gått till sin ända. Den princip som ligger till grund för Svenska kyrkan och som är gemensam för hela västkyrkan, som jag förstår det, är tvärtom den princip som har förutsättningar att klara sig en god stund till. Bifall till utskottet. Tack.

SUSANN TORGERSON (REPLIK):

Nils Gårder säger att folk, i och med att de skulle kunna byta till en annan församling än där de är folkbokförda de skulle kunna få idén att gå ur hela Svenska kyrkan lättare. Jag tror det är precis tvärtom. Nu är det ju så att om man är missnöjd med den församling där man bor och känner tillhörighet till en annan församling, som man har en annan anknytning till eftersom man har fritidshus där eller arbetar där, kan man inte gå med i den. Då får man ju lämna hela Svenska kyrkan i stället för att vara kvar. Jag tror alltså det har precis motsatt effekt mot vad Nils Gårder tror.

BERTIL MURRAY:

Ordförande! jag är övertygad om att motionärerna har gjort såväl en risk- som möjlighetsanalys. Jag stöder helhjärtat båda motionerna 2011:36 och 2011:83 och yrkar bifall till dem.